

TARUPETTÄI

KARULA RAHVUSPARGI INFOLEHT nr. 44

hilissügis 2010

Foto: Kaili Preismann

Meil siin, Karulas, on kogu aeg ilus. Praegu on hilissügis, pime aeg – päevavalgust on vähe, päikest näeb harva. On rahu ja vaikust. Ja kui üksikud päikesekiired käristavad lõhe pilvisesse taevasse – no on ikka ilus küll!

Haruldused rahvuspargi väikeveekogudes

kopranahkadega kaubitsejad tegutsesid Rebase linnamäel

Karula Hoiuühing viis läbi murdekeele laagri

28.november – matka- ja muusikaüritus Ähijärvel

TASUB TEADA

Põnevad leiud Karula veekogudes

Juunikuu algupoolel võis Karulas näha ringi liikumas kummalisi kummipükste ja kahvadega inimesi. Tegemist oli veekogude inventuurist osavõtjatega, kelle eesmärgiks teada saada milliseid haruldasi, ohustatud ja kaitsealuseid veeselgrootuid ning kahepaikseid Karula veekogudes leidub. Lisaks taheti välja selgitada ka millised veekogud on mudakonnale ja suur-rabakiilile sigimiseks kõige sobivamad. Mõlemad liigid on kaitse alla võetud nii Eestis kui Euroopa Liidus. Karula veekogude inventuur oli osa Euroopa Liidust kaasrahasutatavast rahvusvahelisest projektist DRAGONLIFE. Ekspertid, kes väikeveekogusid uurisid ja seal leiduvaid liike kindlaks tegid, olid osalema kutsutud nii Eestist (peamiselt Tartu Ülikoolist) kui ka Taanist ja Hollandist.

Nädala jooksul uuriti Karulas läbi 119 veekogu, mille hulka kuulus nii järvi, tiike, kopra üleujutusala kui ka ajutisi madalaveelisi lompe. Iga veekogu kohta täideti põhjalik andmeleht, kuhu lisaks leitud liikidele märgiti ka veekogu ja selle ümbrust iseloomustavad tunnused. Mudakonna kulleid, keda ka varem Karulas otsimas on käidud, leiti kokku ühetskümnest veekogust, ühes neist koos harivesiliku vastsetega, mis oli esimeseks teadaolevaks harivesiliku leiuks Karula rahvuspargis. Suur-rabakiili vastseid leiti aga koguni 19-st veekogust, mis oli osavõtjatele väga rõõmustavaks üllatuseks.

Lisaks suur-rabakiilile leidis Karula veekogudes – peamiselt kopra üleujutus-aladelt, õõtsikutest ja kaladeta tiikidest – veel teisigi ohustatud ja kaitsealuseid kiile ning vesimardikaid.

Mudakonna üheks tunnuseks on silmad – pupillid asetsevad vertikaalselt nagu kassil.

Foto: arhiiv

Karula maastik oma kümnete järvede, neid ümbritsevate õõtsikute ja laialulatuslike kopra üleujutus-aladega võlus eksperte niivõrd, et väliskülalised hakkasid Karulat üksmeelselt „Põhjamaade Amazonaseks”

kutsuma. Tunduvalt halvemas seisus olid aga lombid ja tiigid, kuna enamasti oli neisse asustatud kalu või olid nad lihtsalt kinni kasvanud. Kaladega ja varjulised veekogud ei sobi sigimiseks ei mudakonnale, harivesilikule ega kiilidele. Selleks et väikeveekogude olukorda Karulas parandada ning luua mudakonnale ja kiilidele paremaid sigimistingimusi, on kavas juba käesoleval sügisel taastada tosin kinnikasvanud väikeveekogu ning rajada ka mõned täiesti uued. Väikeveekogude taastamist ja rajamist jätkatakse Karulas ka järgmistel aastatel, kuna projekt kestab 2014. aastani.

Riinu Rannap
Tartu Ülikooli Ökoloogia ja Maateaduste
Instituudi teadur

Omavoliline tegevus tõi pöördumatut kahju

Möödunud aastal tekitasid Võrumaal Antsla vallas Ähijärve külas Kordoni kinnistul toimunud ehitustööd kohalike elanike hulgas palju meelepaha ning juhtum leidis kajastamist ka meedias. Keskkonnainspeksioon algatas Kordoni ja Vahi kinnistutel toimunuga seoses vääртеomenetluse, mille käigus tuvastas mitu seaduserikkumist.

Selgus, et Karula rahvuspargis Ähijärve piiranguvööndis Kordoni kinnistul asunud küün, laut-kuur, elamu ja ait-küün lammutati ilma kaitseala valitseja nõusolekuta. Tihtipeale kas ei teata või unustatakse meelega, et lammutamisele kehtivad samasugused reeglid nagu uue hoone ehitamisele: see tähendab, et selleks tegevuseks peab olema luba. Lisaks kohaliku omavalitsuse väljastatavale ehitusloale hoone lammutamiseks peab kaitsealal järgima ka kaitse-eeskirjaga kehtestatud nõudeid. Karula rahvuspargi kaitse eeskirja kohaselt on kaitse-eesmärgile mittevastavate hoonete lammutamiseks ja ümberehitamiseks vajalik kaitseala valitseja nõusolek ning muude lagunenud hoonete lammutamiseks ning rekonstrueerimiseks eksperdihinnang. Lammutajat karistati kaitstava loodusobjekti kaitseõuete rikkumise eest rahatrahviga.

Lisaks sellele rajati Kordoni kinnistule omavoliliselt imbsüsteem, millega rikuti kanalisatsiooniehitiste veekaitseõueteid. Veekaitseõuete järgi peab omapuhastiks oleva imbsüsteemi ja joogivee-salvkaevu vaheline kaugus olema pinnasest ja maapinnalangust sõltuvalt kuni 50 meetrit. Kordoni kinnistule rajatud omapuhasti asus salvkaevule liiga lähedal. Vee kaitse ja kasutamise korra rikkumise eest karistati ehitajat rahatrahviga.

Ehitusseaduse kohaselt on omapuhasti näol tegemist ehitisega, mis peab olema projekteeritud ja ehitatud hea ehitustava kohaselt ning seadusest tulenevaid nõudeid arvesse võttes. Ehitis ei või tekitada ohtu keskkonnale. Kaitsealale ehitamine on üldjuhul lubatud vaid kaitseala valitseja nõusolekul, mistõttu peab kaitseala valitseja enne projekteerimistingimuste, kirjaliku

nõusoleku või ehitusloa väljastamist hindama asja looduskaitseaspektist. Tuleb olla kindel, et ehitamine konkreetsetes asukohtades on võimalik ja see ei kahjusta kaitseväärtusi (sh liike ja elupaiku, maastikuväärtusi, traditsioonilist elulaadi).

Veel puhastati ilma kaitseala valitseja nõusolekuta Ähijärve kallast taimestikust ja mudast. Kopp-ekskavaatoriga tehtud tööde käigus muudeti järve kaldajoont. Looduskaitseseaduse ja Karula rahvuspargi kaitse-eeskirja alusel on kaitseala piiranguvööndis veekogude kaldajoone muutmine keelatud. Maa-ameti katastrikontrolli osakonna teostatud kaldajoone mõõdistustöödega ja võrdlusel varasema kaardimaterjaliga leidis tõendamist, et puhastustööde järgselt erineb Ähijärve kaldajoon Eesti põhikaardil kirjeldatud kaldajoonest. Loodusliku situatsiooni muutus on hästi näha ka Maa-ameti kaardiserveris olevatelt ortofotodelt. Kaldajoone muutmise eest karistati töödejuhatajat rahatrahviga.

Väärtuslike hoonete nimekirja kantud järvevahi koha hooned on aga paraku hävinud ning ka endist kaldajoont ei ole võimalik taastada. **Siinkohal palve kõigile: kui märkate ebaseaduslikku ehitustegevust, teatage sellest võimalikult kohe Keskkonnainspeksioonile, et jõuaksime tegevuse juba algusjärgus peatada ning suurema kahju ära hoida.**

Kristel Kund

Keskkonnainspeksiooni Võrumaa büroo
Keskkonnakaitseinspektor

1313 on Keskkonnainspeksiooni valvetelefon

- Telefon töötab üleriigiliselt ja ööpäevaringselt ning numbrit saab valida nii mobiil- kui lauatelefonilt.
- Alates 01.05.09 tuleb valvetelefonile 1313 mobiiltelefonilt helistades tasuta kõne eest kõneteenusnumbrile helistamise tavahind (3.56 kr/min), lauatelefonilt helistades tuleb tasuta vastava operaatori teenuspaketi põhine hind.

HUVITAVAT

Intervjuu Mati Kivistikuga - räägime jõevähist

Karula rahvusparkis olev Ähijärv on rahvajuttude järgi olnud väga hea vähijärv. Kuidas on lood – kas jõevähke on Ähijärves endiselt palju?

Ähijärves oli veel 2002-2003 aastatel vähke kohati päris korralikult aga kahjuks juba 2007-2008 aasta andmetel oli jõevähk teadmata põhjustel järvest suures osas kadunud. Kuigi püügiinfo viimaste aastate kohta puudub, võib suure tõenäosusega öelda, et tänasel päeval on Ähijärves tegu nn kiratseva vähipopulatsiooniga, kus vähivaru püüki paraku ei võimalda.

Milliseid tingimusi on jõevähile vaja, et tal oleks hea elada? Eelistab ta liivast või mudast põhja? Keda ja mida vähk sööb?

Kuna vähk on veekogu põhjas kõndija ja tema lõpusekoopad avanevad kõhupoolisel küljel, siis on selge, et normaalseks elutegevuseks vajab ta mittemudast põhja.

Söögimenüü muutub aga vähil vastavalt vanusele. Üldiselt peetakse vähke taimtoidulisteks. Kui noored vähid toituvad peamiselt vetikatest, siis vanemaks saades lisandub nende toidu hulka ka loomne komponent. Millegipärast on rahvasuus levinud ekslik arvamus, et vähid on „raipesööjad“. Kuna nende võimalus värsket liha saada on väike, siis loomulikult ei ütle nad ka roiskunud toidupalast ära, aga võimalusel eelistavad siiski värsket. Näiteks kuulub vähi eelistuste hulka värsket sargi. Vähekide hulgas on levinud ka kannibalism s.t. suured vähid tarvitavad toiduks ka oma väiksemaid liigikaaslaseid.

Kes on jõevähi looduslikud vaenlased?

Hörku vähiliha oskavad peale inimese hinnata

ka paljud putukad, kalad, linnud ja imetajad. Putukatest näiteks kiilivastsed. Kaladest ahven, haug, angerjas. Lindudest hallhaigur ja kajakad. Poolveelistest imetajatest mink (ameerika naarits) ja saarmas.

Kes on signaalvähk ja kuidas tema meie jõevähki ohustab?

Signaalvähk on pärit Põhja-Ameerikast. Euroopasse on ta toodud ja veekogudesse lahti lastud inimese poolt. Meie jaoks seisneb signaalvähi õnnetus selles, et ta võib olla

jõevähi massilist suuremist põhjustava katkuseene kandjaks (peremeheks), ilma et ise haigestuks. Kui kusagile veekogusse satub inimese kaasabil selliseid katkukandjaid signaalvähke, siis meie jõevähk on määratud seal surmale.

Jõevähk.

Foto: M. Kivistik

Signaalvähki on leitud Eestist Saaremaalt. Kas meie lähinaabrite (Läti, Venemaa, Soome) juurest on ka signaalvähki leitud?

Signaalvähke pole leitud mitte üksnes Saaremaalt. Esimese signaalvähi Eestis püüdsin ma 2008.a. Harjumaalt. Meie lähinaabrite (Läti, Soome) juures on signaalvähk tõesti looduslikesse veekogudesse lastud.

Kas on tõenäoline, et signaalvähk võiks jõuda lähima kümne aasta jooksul Ähijärve, juhul kui inimene teda "ei aita"?

Ilma inimese kaasabitä on see eba-reaalne, sest looduslikul teel (veekogust-veekogusse) levib ta väga aeglaselt.

Vastas: Mati Kivistik

Küsis: Olivia Till

Rukkiräägu loendustulemustest

Alles hiljuti võis Eesti Päevalehest lugeda artiklit rukkirääkude halvast käekäigust mõnes Eesti piirkonnas. Muutused rukkirääkude arvukuses võivad piirkonniti olla väga erinevad. Kuidas elavad Karula rahvuspargi rukkiräägud? Sellele üritasime vastuse anda tänavu suvel rahvuspargi territooriumil läbiviidud rukkiräägu loendusega. Loendused toimusid juuni algusest juuni kekspaigani ning välitöödega kaeti kõik piirkonna lagealad, mis rukkiräägule sobida võiksid. Ka kõige väiksemate metsa sees asuvate heinamaalappidega, soosiiludega on sellised alasid siin natuke üle 1500 hektari. Loendused viidi läbi sarnase meetodikaga nagu inventeeriti rukkirääkusid 2003. ja 2004. aastal. Olulise erinevusena lugesime meie räägud kokku üksnes pesitsuse esimesel perioodil. Kahekordset loendust, nagu tehti seda eelmistel kordadel, läbi ei viidud.

Kokku kaardistati Karula rahvuspargis 15 isasräägu territooriumit. Mäletatavasti on esimese loenduse vastavad numbrid 2003. ja 2004. aastal vastavalt 19 ja 16. Loenduste tulemuste erinevus kuue aasta järel ei ole mainimisväärne. Küll aga hakkab silma oluline erinevus territooriumide paiknemises. Võrreldes 2003. ja 2004. aastaga ei kohanud me tänavu mitte ühtegi rukkirääku lõigul Madsa-Mäeküla-Kolski. Möödunud kordadel saadi siit aga kirja kindlad kuus rukkiräägu teritooriumi. Väga huvitav on rukkiräägu arvukuse kõikumine Jõeperas. Kui 2003. aastal registreeriti siin jällegi kuue räägu esinemine, siis järgneval aastal ei kohatud siin mitte ühtegi. Tänavu saime kaardile märkida aga kahe linnu territooriumid. Vastupidiselt varasematele külastustele täheldasime meie kõrgemat rukkirääkude asustustihedust Kaika küla põhjaservas, vastu rahvuspargi piiri. Kui arvata siia hulka veel natuke eemal, Suure-Mändiko maadel kohatud rukkiräägu, siis võib Kaika küla oma viie tänavuse rukkirääguga pidada rahvuspargi kõige suurema räägu

arvukusega piirkonnaks. Karula rahvuspargi kohta võrdlemisi kõrge arvukuse on säilitanud ka Rebasemõisa kant. Täiesti uue alana on hõivatud Mähkli küla lõunaosa vastu Ähijärve, kus eelmistel loendusfordadel rukkirääku ei kohatud, sel korral kuuldi rääksumas aga kolme isast lindu. Kokkuvõtvalt võib öelda, et summaarse arvukuse võrdluses tänavune hooaeg kümnendi algusele oluliselt alla ei jää ja rukkirääkude arvukus vähemalt esimese loenduse tulemusena püsib suhteliselt stabiilsena.

Mõningane kartus on aga seotud pesitsusperioodi teise poolega, alates juuni viimasest nädalast. Teise loenduse tulemused suurendavad oluliselt rukkiräägu arvukushinnangut. Seda seletatakse rääkude esimese pesitsuse järgse liikumisega lõunast

Rebasemõisa lagendikel on rukkiräägule sobivaid elupaiku
Foto: arhiiv

põhjapoolsetele aladele, kus fenoloogilise nihke tõttu niidetakse ka hein hiljem. Näiteks esimese ja teise loenduse tulemusena hinnati rukkiräägu arvukust 2003. ja 2004. aastal kokku 35-40 ja 45-55 territoriaalsele isalinnule. Kardetavasti see arvukus enam nii kõrge ei ole, kuna maastiku hooldatuse tõttu sobivaid pesitsusalasid siin piirkonnas selleks ajaks nii ulatuslikult enam ei leidu. Varajane niitmine võib olla ka põhjuseks, miks loendustulemus Kolskis nii kehv oli. 9. juuniks olid siin mitmed suuremad heinamaad juba niidetud. Selliste põllumajanduse intensiivistumise ilmingute mõju põllulindudele vajab aga veel uurimist. Hooldatuse positiivseks küljeks on aga ilu, mida Karula püगतud kupliline maastik pakub ja kergelt jalavaeva üle niidetud või karjatatud lagedate astumisel. Selle eest suured tänud kohalikele maaomanikele. Lisaks tahan tänada veel abilisi, kes välitöödel kaasa löid – Tarmo Evestus, Ülo Roop, Maret Vuks – aitäh teilegi!

Priit Voolaid
looduskaitse bioloog

Arheoloogilised kaevamised Rebäse linnamäel

12.-19. juulil toimusid Karulas Rebäse linnamäel väljakaevamised. Kaevamisi juhendas Tartu Ülikooli vanemteadur Heiki Valk, kes on seoses oma teadustööga juba mitu suve erinevaid linnamägesid Lõuna-Eestis uurinud. Me alustasime kaevamist pika kaevandiga, mis mäe platoolt suundus nõlvale, lootes seal leida jäänuseid kaitseehitisest. Hiljem laiendasime kaevandit linnuse õuealal. Kaevandi suurus oli kokku 27 ruutmeetrit. Kohe alguses selgus, et linnuse leiumaterjal on rikkalik. Leidsime hulganisti potikilde ja maja tihendamiseks kasutatud savitükke, lisaks ka luukilde, metallitöötlemisjääke ja mõned metallesemed. Õuealalt leidsime söestunud puutükke, mis koos rohkete savitihenditega ja kividega viitas hoone asemele mäe lael. Nõlvapealt leidsime süvendi, mis kunagi on olnud arvatavasti kaitsetara postiauk. Söedateeringu tulemused selguvad alles talvel, aga potikildude järgi hinnates võis olla linnus kasutusel rooma rauaajal (2.saj – 450 p.m.a) ja viikingiajal (800–1050 p.m.a). Viikingiajal on mägi olnud nähtavasti koprakaubitsejatega seotud, nimelt oli sellel ajal tulus kobraste küttimine ja nende nahkade edasimüümine, sest Araabiamaades oli kopranahkade vastu

Ammunoole ots.

Koprakannaluust ripats. Foto: Pikne Kama

suur nõudlus. Me leidsime koprakannaluust ripatsi, mis on omaaegne võimsümbol.

Suur üllatus tabas meid kaevamiste lõpupeävil, kui hoone jäänustest leidsime kaks ammuoleotsa,

mis on dateeritavad muistse vabadusvõitlusega (1208-1227). Need ammuoleotsad on kuulunud sakslastele, kes on seda linnust piiranud ja arvatavasti ka hävitanud. Lisaks ammuoltele leidsime mõned muinasaja lõpust pärit kedrakeraamika tükid. Nii kujunesid kaevamised Rebäse linnamäel huvitavamaks, kui küllap keegi oleks julgenud loota. Muistsed karulased elasid sellel mäel juba ligi kahe tuhande aasta eest, viikingiajal oli see kopranahkadega kaubitsejate tugipunkt ja ka muistse vabadusvõitluse aegu on seal võitlus maha peetud. Täpsem leidude analüüs ja põhjalikumate järelduste tegemine ootab alles ees. Aga igal juhul on tegemist väga tähelepanuväärse leiuga Karula kui ka Eesti kontekstis.

Lisaks tähtsale ja põnevale teaduslikule informatsioonile andsid kaevamised ka ilusaid suvemälestusi. Kuumadele ilmadele pakkus leevendust ujumine Raudjärves. Ühe korra saime äiksega sauna ning ühel ööl ööbisime Tornimäe vaatetornis. Lisaks veel palju mõnusaid õhtuid lõkke ääres istudes ning juttu ajades.

Pikne Kama
Tartu Ülikooli tudeng

Töötavad arheoloogid.

Foto: Heiki Valk

TEGEMISI

Karula ja Hargla kihelkonna laste ühine murdekeele laager

Lüllemäe ja Hargla kooli algklassilaste meeli oli mitu kuud ärevil hoidnud teadmine, et 13.-14. augustil ootab neid ees murdekeele laager Ähijärve ääres.

Esimese päeva varahommikul vurasidki Harglast ja Lüllemäelt bussid laagrilaste ja nende õpetajatega Ähijärvele. Sobivad toad välja valitud, sai iga laps toidukompsu kaasa ja kohalik võrukeelne giid Jüri Drenkhan viis meid matkale Ähijärve ümbrusesse. Jüri oli midagi huvitavat rääkida kõige kohta, mida nägime – suitsusaun, puud, taimed, seened, kalad. Lisaks veel erinevaid legende järve kohta.

Matkalt tagasi jõudes ootas lapsi ees võru keele õppimine. Õpetaja Mariko Faster oli „tunni” väga huvitavalt ette valmistanud. Lõpuks ei olnudki murdekeelse teksti lugemine nii keeruline, kui esmapilgul tundus.

Seejärel prooviti Epp Margna juhendamisel kätt maapõletuses. Lapsed olid kodus voolinud savist esemeid ja nüüd sai need maapõue ehitatud ahjus tugevaks põletada. Kui ahi tööle sai, algas meeskondlik maastikumäng. Kuna selleks ajaks olid erinevate koolide lapsed juba sõbrunenud, tekkisid mõnused „segavõistkonnad”. Võitja ei olnud mitte see, kes esimesena finišisse jõudis, vaid see, kes täitis töölehe õigesti ning teenis seeläbi kõige rohkem punkte. Töölehed olid võru keele ja kultuuriteemalised – põnevust oli palju ja lastel lõbus.

Ajalootunnis kõneles Pille Tomson huvitavalt ja lastepäraselt Hargla ja Karula kihelkondade ajaloo.

Kunstitunnis maaliti värvidega puulaastudele ja tehti valminud töödest näitus, mis jäi avatuks laagri lõpuni.

Esimene laagripäev lõppes lõkkeõhtuga. Lauldi Karula ja Hargla kihelkonna regilaule,

mängiti vanemaid tantsumänge, tutvuti põhjalikult torupilliga ja prooviti kandlemängu. Kuni kokatädid lõkkel toitu grillisid algatasid lapsed ise peitusemängu. Pärast järjekordset kõhutäit hõigati välja öörahu. Palavus ja huvitavad tegevused olid lapsi niivõrd väsitanud, et varsti kuuldus kõikidest tubadest ainult vaikset nohinat.

Järgmisel hommikul võeti öö läbi maapõues põlenud savikujud ahjust välja ja mindi seejärel kahe kilomeetri pikkusele matkale, et külastada Värtemäe mesilat. Talu peremees Mati Urbanik kõneles kaasakiskuvalt ja lõbusalt mesilaste elust. Tutvustati erinevaid mesitarude liike, mesindustarvikuid, mida on aegade jooksul kasutatud ja mida kasutatakse praegu. Lastele pakkus suurt huvi mesilaspere, kelle tegemisi sai jälgida läbi klaasist mesitaru seina. Ja mesi maitstes muidugi ka kõigile.

Tagasi Ähijärvele jõudnud, ehitati fuajeesse improviseeritud lava, et esitada

Võru keelt õppimas.

Foto: Lilian Freiberg

kodus ettevalmistatud murdekeelsed näitemängud. Hargla kooli lapsed esitasid loo endisest taluelust, sulase töötisutest ja härrasrahvast, kes pidas maainimesi matsideks. Lüllemäe kooli lapsed esitasid loo põdra majast ja jahimehest, kes ei tahtnud jahipidamise

reegleid täita. Koosviibimine lõppes ühise kringlisöömise ja tõdemusega, et laagrit tuleks korrata. Aitäh projektkirjutajale ja rahastajatele – Vana-Võrumaa kultuuriprogramm, Taheva vald, Karula vald, Karula Hoiu Ühing ning Keskkonnaametile Ähijärve maja kasutamise eest. Suur tänu kokkadele maitsevate toitude eest – Heli Saag ja Talvi Matus.

Hele Zilmer
Hargla Koolist

RMK Karula teabepunkt
avatud K–R: 10-16

Ähijärve kontor avatud
E-R: 9-16

Adress:
Ähijärve küla, Antsla vald,
66420 Võrumaa.

Telefon: 782 8350

www.keskkonnaamet.ee

loodusvaht 529 0388
teabespetsialist
5304 3504

maahoolduse spetsialist
5340 8012

looduskasutuse spetsialist
516 1479

Karula pärimust

*Maarohtudega arstimist
teab minu vanamees.
Mina ei arsti ennast. Mina
pesen ennast allikaveega
ja ongi haigus möödas.
Mul on nii kõva usk. Ma
ravisin vähi ka ära, käisin
ristipäeval ja vanakuu
otsa peal allika juure,
pesesin ja. Vähk tuleb
hoopis teisest asjast, ei
tule suitsust ega
viinajoomisest.*

Olga Rebbo, 58 a. (1973)
Koobassare küla

*Üteldi õnnõ, et siinpool
Vilimiku oja, - kutsuti
Külmälätte kolk, see om
nii allikane, vesi om alati
külm - üteldi, et sääi om
veevaimu. Pellässiva
kõik, et tuli paistus. Aga
see olli nagu allika kotus,
pimmedal ööl paistus
nagu heledap.*

Anna Sarv, sünd. 1898
Plaagi talu

Tählepanu!

Inimesed, kelle kodu-sissesõidutee on võssa kasvanud, kui võimalik, siis puhastage see okstest. See kergendab oluliselt talvist lume lükkamist.

Jüri Drenkhan
Ränna talu peremees

Keskkonnaharidusest Karula rahvuspargis

Alates septembrist on Olivia Till tagasi tööpostil Ähijärve kontoris ja jätkab sealt, kus Ülo Roop tööga pooleli jäi.

Huvi õuesõppe järele on suur ja seetõttu oli sel sügisel aeg-ajalt näha lapsi Ähijärvel rahvuspargi looduskeskuse ümbruses liikumas. Peamiselt käisid siin sügist vaatamas lasteaiälapsed, kes trotsides tuult ja vihma, avastasid puid ja uurisid linnupesi ning kápajälgi Ähijärve lasterajal.

Üksjagu sekeldamist on kaasa toonud Ähijärve looduskeskuse üleminek Keskkonnaametilt Riigimetsa Majandamise Keskusele (RMK). Näiteks pole siiani veel selgust saanud millal ja kes ja mis tingimustel saab kasutada looduskeskuse majutushoonet. Seetõttu ei saa loodusehuvilised Ähijärve majutushoones praegu ööbida. Samuti jääb ära kaua planeeritud ja põhjalikult ette valmistatud loodusklassi rajamine majutushoonesse.

Ähijärve looduskeskuse väliekspositsioon täieneb järgnevatel aastatel pärandkultuuri tutvustavate esemetega. Sama projekti raames saab elule äratatud ka rahvuspargi keskuse juures olev ait.

Olivia Till
keskkonnahariduse spetsialist

Karula rahvuspargi matka- ja muusikaüritus

RMK korraldab sel aastal "Loodusega koos" kampaania käigus ürituste sarja Eestimaa viies rahvuspargis, mis on pühendatud looduskaitse 100. juubelile. Seekordne matkapäev saab alguse **28. novembril kell 11.00** Karula rahvuspargi külastuskeskuses Ähijärvel. Üritusel on võimalik osaleda erinevatel matkadel ning lapsed saavad lustida Ähijärve lasterajal.

Rahvuspargi külastuskeskuse majutushoones on avatud töötoad, kus saab valmistada looduslikest materjalidest jõuluehteid ja kaunistusi, käbilinde, ingleid, rinnamärke, kingikotte ning jõulukaarte.

Külastuskeskuse õuel saab oma osavuse proovile panna puude saagimise, lõhkumise ja riitapanemise võistlusel, laastukatuse löömisel ja metsamedali valmistamisel. Saab sõita hobuvankriga ning vaadata näitust taimedega värvimisest. On avatud Metsamoori Varasalv ja Kingituste Pood, kust võib soetada kohalike käsitöömeistrite tooteid.

Kontserdid toimuvad Sangaste kirikus algusaegadega kell **14.00 ja 16.00**. Esinevad Riho Sibul, Jaak Tuksam, UMA (Aleksi Saks ja Robert Jürjendal) ning külalisena Tõnis Mägi. Bussid väljumisega kell 12.00 ja kell 14.00 viivad üritusel osalejad Ähijärvelt Sangaste kirikusse ja hiljem tagasi.

Üritus on kõigile tasuta, kuid eelnevalt oleks vajalik registreerimine, kas telefonidel 782 8350; 5304 3504 või RMK kodulehel aadressi

www.rmke.ee/loodusegakoos